Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 234. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 5-го ЛИСТОПАДА 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 5, 1980 No. 234. VOL. LXXXVII.

Відзначено 15-ту річницю смерти Президента УНР д-ра С. Витвицького

Бавнд Брук, Н.Дж. (М. Верва) — Заходами Представництва ДЦ УНРеспубліки в Америці в неділю, 19-го жовтня, тут на Українському православному цвинтарі св. Андрія Первозванного відзначено 15-ту річницю смерти сл.п. д-ра Степана Витвицького, Президента УНРеспубліки в екзилі.

Д-р Степан Витвицький

Відзначення попереджено Богослужбою в суботу, 18-го жовтня, в церкві св. Юра в Ню Йорку. Літургії в українській православній церкві та інших церквах відправлено після 19-го жовтня.

В цю поминальну неділю зібрані громадяни перед церквою уставилися рядами і походом вирушили до могили Президента і його дружини Меланії.

Похід очолювали ветерани Української Національної Армії, несучи свої прапори; за ними ішли Архиєпископ УПЦеркви Владико Марко, о. протопресвітер Ф. Шпаченко, о. протоєрей В. Покотило, найближча родина та представники ДЦ УНР і громадяни з довколишніх місцевостей і подальших міст.

На могилі, на якій стоїть пам'ятник, було поставлено великий портрет Президента і тут голова УНРади Володимир Біляїв та голова Представництва ДЦ УНРеспубліки в Америці інж. П. Лимаренко склали з блакитних і жовтих квітів вінок.

Панахиду відправляв Архиєпископ Марко у співслуженні о. протопресвітера Шпаченка і о. протоієрея Покотила, співав хор мирян.

Почесну стійку під час Панахиди мали ветерани Української Національної Армії, представник Армії УНР і УПА. Видно було членів ДЦ УНР — В. Біляєва, інж. Лимаренка, полк. М. Ліщинського, д-ра Т. Онуферка, д-ра Шпитка, д-ра Р. Богатюка, полк. Бакума, мгра О. Лисяка та Стефанію Букшовану. При тому варто підкреслити, що тут були громадяни з Філядельфії, Нарріставну, Трентону, Елізабету, Нюарку, Статтен Айленду, а з Ню Йорку — чимала група приїхала автобусом.

Приємно вражало те, що діти членів ближчої і дальшої родини — Витвицькі, Бульби, Гевки, та приятелів — Скочиляси й інші були в народних строях, а правнучка Ксеня Витвицька поклала квіти на могилу своїх рідних прадіда і прабабуні.

Патріотично промовляв Владика Марко, а потім голова УНРади В. Біляїв, підкреслюючи вагу і вартість державної традиції і національно-творчих елементів, а зокрема соборности, символом якої був другий Президент УНРеспубліки д-р Степан Витвицький родом із Західньої України.

Співом "Вічная пам'ять" закінчено Панахиду, а учасники пішли оглядати в Музеї експонати по Президентові, що їх експонував син покійного Президента д-р Ігор Витвицький і невістка Дарія при допомозі мгра Ірини Федишин, управительки Музею. Цікаво було бачити світлини д-ра С. Витвицького із студентських років, громадської і державної діяльности, індекс його студії у Львові з підписом проф. Михайла Грушевського, військові відзначення, документи служби в Українських Січових Стрільцях тощо.

В другій годині почався поминальний обід, у якому взяло участь коло 80 осіб. (На цвинтарі було понад 120 осіб). Обід на кошт Представництва ДЦ УНР приготовило Сестрицтво УПЦеркви в Бавнд Бруку, а про накриття і прибрання столів квітами (з саду Лесі Гевки, які Меланія Витвицька дуже любила) і про солодке до кави подбала невістка Президента Дарія Витвицька.

Обід почато молитвою, що її провів Владика Марко.

(Закінчення на стор. 4)

РЕЗОЛЮЦІЯ

ГОЛОВНОГО ЕКЗЕКУТИВНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу на своєму звичайному засіданні в дні 1-го листопада 1980 року, в порядку своїх нарад віддав належну увагу подіям, які заіснували під час XIII Конгресу Українців Америки у Філядельфії в днях 10-12 жовтня ц.р., як і під час підготови до цього Конгресу і у висліді схвалив таку резолюцію:

Тому, що під час XIII Конґресу Українців Америки у Філядельфії 10-12 жовтня 1980 року, як і під час підготови до цього Конґресу, представники одного з наших ідеологічно-політичних угрупувань виявили виразну тенденцію захопити створену 40 років тому нашу крайову репрезентацію, Український Конґресовий Комітет Америки, під свою контролю, порушуючи цим основу і цілі, на якій і для яких УККА був створений, і

Тому, що в цьому намаганні ці представники допустилися цілого ряду порушень і заперечень статуту, звичаїв і засад поступування УККА, як і

Тому, що таке намагання і таке поступування може принести тільки шкоду для всієї нашої української спільноти в ЗСА, отже і для Українського Народного Союзу, та для їх дальшого спільного змагання до визначених статутом УККА високих цілей,

Отже тому, Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу однодушно рішає:

1. Вповні схвалити становище делеґації УНСоюзу на XIII Конґресі Українців Америки, та

2. У повному порозумінні та тісній співпраці з Українським Братським Союзом та всіми нашими крайовими організаціями і установами, які зайняли на XIII Конґресі; чи після нього, таке саме чи подібне становище, робити всі можливі заходи для привернення нашій центральній крайовій репрезентації її справді демократичного, репрезентативного всенародного характеру, бо тільки тоді вона зможе виконувати свої великі завдання для добра всієї нашої плюралістичної спільноти та нашої американської країни і нашого українського народу, і

3. Вимагати в цих переговорах, щоб всі права і привілеї Братських Союзів були негайно їм привернені та щоб УККА повернув і притримувався постанов статуту, прийнятого в 1976 році, щоб УККА притримувався у своїй діяльности тих завдань, які є вичислені в його основній грамоті і в статуті та щоб офіційні керівні органи УККА схвалили відповідну резолюцію, що ніколи більше не буде намагань вживати авторитет УККА для користей якоїнебудь групи чи партії, яка є членом УККА.

У випадку, коли б ті, що під цю пору мають під своєю контролею УККА, відмовилися переговорювати з Братськими Союзами в справі їхніх вимог, поданих в точці „3", тоді в цьому випадку, Український Народний Союз у тісній співпраці з Українським Братським Союзом примінить такі заходи, які він уважатиме за відповідні і конечні для збереження єдности і дальшого розвитку цілої української громади у ЗСА та для підтримки й допомоги нашим братам у їхній безупинній боротьбі за волю й незалежність.

ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

Джерзі Сиѓі, Н.Дж., 1-го листопада 1980 року.

ІСНУЄ МОЖЛИВІСТЬ ЗВІЛЬНЕННЯ ЗАКЛАДНИКІВ

Вашінгтон. — Швидкі й непередбачені події розігралися в Теграні навколо американських закладників, що їх рік тому взяли в полон іранські екстремісти з благословення свого уряду. У неділю, 2-го листопада, іранський парлямент прийшов до однозгідного висновку, що дальше перебування в ув'язненні американців не принесе користи Іранові, як це, мовляв, було досі, і прийняв ухвалу відпустити закладників, якщо ЗСА виконають чотири вимоги, зформульовані вже раніше аятоллою Хомейні, справжнім некоронованим „монархом" цієї, битою війною й власними внутрішнім хаосом, країни, яка ледве понад рік часу тому стала мусульманською республікою, скинувши владу шаха Мохаммеда Різи Паглеві. Вимоги до ЗСА є: невтручання в іранські справи; відмороження іранських капіталів, здепонованих в Америці; припинення будь-яких намагань дістати відшкодування від Ірану для Америки й американських фірм чи осіб; повернення Іранові всього маєтку покійного шаха і його родини.

Президент Джіммі Картер, перервавши виборчу кампанію, реагував обережно на пропозиції Ірану, називаючи це потягнення іранського уряду „позитивною базою" для розв'язки цього кризового питання із збереженням гідности ЗСА. Телевізійний виступ президента Картера в неділю увечері, 2-го листопада, підтвердив це, що Уряд зацікавлений цими переговорами з іранським урядом, не зважаючи на труднощі у виконанні двох вимог, а саме: повороту маєтку шаха і припинення судових скарг від американців про відшкодування. Ці два пункти здійснити буде важко, бо такі справи вирішує суд, а не президент ЗСА. Уряд ЗСА вживає найбільшої обережности в трактуванні цих вимог іранського парляменту, щоб в жодному разі не пошкодити цій преважливій фазі в розмовах з Іраном про закладників. Досі такі розмови велися в Теграні й Вашінгтоні через швайцарський уряд, а тепер повідомлено з Теграну, що справа закладників перейде в руки уряду Альжиру, який заступає інтереси Ірану в американській столиці відколи іранських дипломатів видалено як небажаних.

У понеділок, 3-го листопада, ще не було ясно, чи уряд Алжиру перебере і фізично під свою опіку закладників, чи буде тільки вести їхню справу. Тим часом в Теграні відбулася зустріч „студентів", які в'язнять американських закладників, з аятоллою Хомейні, і він казав їм передати закладників урядові Ірану, що й відбулося. Закладники перебувають дехто в будівлі колишнього американського консуляту в Теграні, а дехто — згідно зі заявами тюремщиків-екстремістів — ще з часу невдалої американської рятункової місії - розпорошені по різних інших засекречених місцях, правдоподібно теж поза межами іранської столиці.

ОКСАНА МЕШКО ЗНОВ У ПСИХУШЦІ

Ню Йорк, Н. Й. (Пресова служба ЗП УГВР). — Згідно з повідомленням французької газети „Лє Монд", 10-го жовтня органи КҐБ знову арештували і примістили у психушці провідного діяча Української Гельсінкської групи, Оксану Мешко.

Оксана Мешко

Відомо, що вперше її ув'язнили у психіятричній лікарні в Києві 12-го червня ц. р., але при кінці вересня ц. р. її звільнили, залишаючи її рівночасно під „психіятричним наглядом", (у повідомленні з 21-го вересня, помилково подано кінець жовтня).

Як видно, „на волі" Мешко перебувала тільки кільканадцять днів. Чергове ув'язнення Мешко сталося у пляні тотального наступу Москви на українських патріотів, зокрема намагання знищити діячів Української Гельсінкської групи та інших формацій народного опору.

ДИСИДЕНТИ ПЕРЕСТЕРІГАЮТЬ НАПЕРЕДОДНІ МАДРИДУ

Бонн, Західня Німеччина. — Пресове аґенство Ройтерса інформує, що тут напередодні Мадридської конференції, відбулись двосторонні розмови між німецькою делеґацією до Мадриду і дисидентами із Совєтського Союзу, які тепер перебувають на Заході у числі понад 15 осіб, між ними ген. Петро Григоренко, Владімір Буковський, Владімір Максімов, румунський письменник Павло Ґома та інші.

Як відомо, Мадридська конференція для справ безпеки і співробітництва в Европі тим разом відбудеться у столиці Еспанії Мадриді вже 11-го листопада з участю представників усіх 35-ох країн-сиґнаторів Гельсінкських угод підписаних у 1975 році

У прийнятій спільній заяві говориться, що Совєтський Союз очікує тільки, щоб минулись президентські вибори, а тоді він насильно розпічне військові акції в Польщі, щоб здушити стримління робітників створити вільну профспілку і тенденцію дещо злібералізувати комуністичний режим. За останніх 25 років, — говориться далі в заяві, — совєтські лідери продемонстрували не один раз, що репресії і танки є їхньою одинокою відповіддю тим, які хочуть іти шляхом лібералізації комуністичних режимів.

Дисиденти пригадали німецьким політичним діячам події з Мадярщини і Чехо-Словаччини, де совєтські танки втопили в крові мадярську і чехо-словацьку „весну" і натякнули на найновішу совєтську інвазію в Афганістані, яка наглядно вказує на теперішню політику кремлівських лідерів. Совєтські і східньонімецькі військові частини вже сконцентровані на польських кордонах, — говориться далі в заяві, — і вони чекають тільки на наказ перейти польський кордон, який напевно прийде після виборів у ЗСА, а в крайньому випадку після Мадридської конференції. Автори заяви закликають народи Совєтського Союзу й інших комуністичних країн розглядати побіду польських робітників, як спільні досягнення робітників усіх комуністичних країн, яку треба захищати вже тепер, а не тоді, як вулиці Варшави будуть залиті потоками крови, бо тоді буде вже запізно „протестувати і приймати резолюції", — говориться в кінці дуже промовистої заяви.

Іриней Жук концертує у Великій Британії

Лондон, Англія. — Відомий монтреальський піяніст Іриней Жук розпочав свій осінній сезон сольовими концертами у Канаді, а опісля виїхав до Великої Британії, де виступить із трьома самостійними концертами в Лондоні та в Абериствис, у Валії. Перший виступ Іринея Жука відбувся в Монтреалі, у п'ятницю, 3-го жовтня, ц. р. в Маріянополіс колледжі, другий в Кінгстоні в Квінс університеті, — де Іриней Жук є професором на музичному відділі цього університету, — а опісля він знову виступив у Монтреалі, цим разом — у Ваніє колледжі.

З нагоди концерту у Кінгстоні місцева та університетська преса помістила обширні статті про особу та мистецьку діяльність Іринея. Одна з цих статтей мала заголовок: „Славний піяніст — гордість (університету) Квінс".

У Великій Британії Іриней Жук розпочав своє турне самостійним концертом у Лондоні у п'ятницю 17-го жовтня, у престижевому музичному комплексі Роял Фестивал Голл, в залі Перселл рум. Слідуючі концерти — у Лондоні, у Вестминстер Аббі, а опісля у Валії, в Абериствис Артс Сентер.

Після повороту з Великої Британії він виступатиме як гість-соліст у концертах Візантійського хору з Голляндії в таких містах: у Монтреалі, у Філядельфії, у Ню Йорку, Клівленді, Детройті та в Торонто. У грудні цього року Іриней Жук гратиме разом зі сестрою Любою твори для двох фортепіянів канадського композитора Гіллі Віллена в ювілейних концертах у Монтреалі та в Кінгстоні.

Свій зимовий сезон Іриней започаткує концертом у Стратфорді 23-го січня 1981 року.

СЕМІНАР УКУ

Нюарк, Н. Дж. — Український Католицький Університет ім. св. Климента Папи і Українське Патріярхальне Товариство влаштовують семінар на тему „Фізичні та психічні підстави здоров'я". У п'ятницю, 31-го жовтня доповідь про хірургічні заходи у лікуванні рака виголосив д-р Л. Кузм'як. У четвертому викладі, який відбудеться в суботу, 8-го листопада ц. р., д-р Є. Новосад виголосить доповідь на тему: „Людина, психологія і совєтські психушки". Доповідь відбудеться о год. 5-ій по полудні в Пластовому Домі при 736 Сенфорд авеню в Нюарку. Вступ 3 дол. для студентів і пенсіонерів 2 дол.

У світі

ЧЛЕН ПАЛЕСТИНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ Організації, перехоплений під час бомбового замаху в Геброні заявив, що він і багато його товаришів з тієї організації переходили шістьмісячний військовий вишкіл у Совєтському Союзі, де вони вишколювались спеціяльно для переведення терористичних замахів на меншу й більшу скалю. Росіяни, — заявив 32-річний Аднан Джабер, постачають не тільки інструкторів, які вишколюють молодих членів ПВО військово і політично, але також вивчають їх, як треба виробляти бомби і з якого матеріялу. Вони також переводять практичні вправи з майбутніми терористами, дають їм різнородну зброю, вчать топографії, радіокомунікації і тактики ведення партизанської війни. Джабер один з перших палестинців, який погодився в подробицях накреслити співпрацю ПВО із Совєтським Союзом. Він також заявив, що такі школи члени ПВО переходять у Китаї, В'єтнамі і Північній Кореї. Раніше Совєтський Союз й інші комуністичні держави відкидали ізраїльські обвинувачення, що вони вишколюють палестинських терористів на своїй території.

ЕДВАРД П.Г. СІЄҐА З ЛЕЙБОРИСТСЬКОЇ ПАРТІЇ на Ямайці, переміг у виборах теперішнього прем'єр-міністра Майкела Н. Манлея великою більшістю голосів. Політичні спостерігачі уважають, що Лейбористська партія здобуде 43 на усіх 60 місць у парляменті. У 1976 році ця партія здобула тільки 13 місць, а її популярність зросла тому, що соціялістичний уряд Манлея не вмів розв'язати багатьох проблем і поправити економічного становища громадян Ямайки.

КИТАЙСЬКІ РЕЧНИКИ ЗАЯВИЛИ, ЩО У ВИСЛІДІ підкладеної бомби на центральному двірці в Пекіні загинуло дев'ять осіб, а 81 були поранені. Поліційні чинники Пекіну не виявили однак чи їм відомі мотиви та особи, які могли підкласти великої вибухової сили бомбу в забудуваннях двірця. Китайське пресове аґентство Гсінґуа повідомило тільки про сам випадок кажучи, що міністерство внутрішніх справ і поліція переведуть докладне слідство у цій справі.

АҐЕНТСТВО РОЙТЕРСА ІНФОРМУЄ, ЩО афганські антикомуністичні повстанці заатакували летовище, яке вживають совєтські війська для своїх літаків і знищили кілька гелікоптерів. Це вже вдруге повстанські відділи повели атаку на летовище з прицілом знищити якнайбільше гелікоптерів, які завдають найбільше шкоди повстанським відділам в гірських околицях, хоч їх чимало зістрілюють повстанці з автоматичної зброї. У звідомленні також говориться, що у двогодиннім бою між совєтськими вояками і повстанцями, було знищено декілька совєтських танків, стаціонованих біля летовища.

В Америці

СПРАВА ВОЛОДИМИРА ПОЛОВЧАКА, 12-річного хлопчика з Чікаго, який відмовився повертатися назад у СССР зі своїми батьками і щоб врятуватися від репатріяції втік під захист американських властей, просячи для себе азилю, знову була темою обширної статті в журналі „Інквирі" з 27-го жовтня. Автор статті Томас Шаш, редактор-журналіст цього журналу й автор кількох книжок, дає докладний перегляд цієї голосної і вже контроверсійної в Америці справи і добре обґрунтовує бажання підлітка-українця залишитися у вільному світі, замість повертатися в країну тоталітарної не-свободи. Т. Шаш також нищівно полемізує зі становищем, ворожим до Володимира, Американської Юнії Цивільних Свобід, яка добровільно зголосилася захищати „батьківські права" Володимирового батька, Михайла Половчака, який раптово й загадково вирішив повертатися назад в СССР. Шаш пише, що його дивує „курйозний ентузіязм" АЮЦС в поверненні малого Половчака в СССР, коли, наприклад, ця юнія й інші противники малого Половчака аж розсідаються, допомагаючи „росіянам, включно з комуністами, що були комуністами все їхнє життя, і які раптово вирішили, що їм вже не подобається система, в якій вони досі жили (яку допомагали будувати), залишити їхню батьківщину", тоді, коли тіж особи й організація бажають за всяку ціну відіслати свободолюбного підданого, який просив азилю в Америці, назад". Автор пише питання без відповіді, мабуть чекаючи на те, що читачі дадуть цю відповідь самі.

ЇЙ ТЕПЕР ВЖЕ 35 РОКІВ І ВОНА ХОВАЛАСЯ ВІД органів американського судівництва десять років, а в липні ц.р. добровільно вийшла з укриття й на суді у вівторок, 28-го жовтня, дістала вирок — три роки тюрми. Кетлин Платт Вілкерсон, колишня радикальна поборниця В'єтнамської війни й терористка, в домі батьків якої в Ню Йорку містилася фабрика саморобних бомб, де і стався 10 років тому фатальний вибух з забитими трьома особами, теж терористами, товаришами панни Вілкерсон, відбуватиме ув'язнення за нелеґальне посідання вибухових речовин і кримінальне недбальство, через яке наступила смерть її трьох товаришів. Вона піде у в'язницю 15-го січня наступного року. Суддя дав ці два з половиною місяці відносної волі для підсудної, щоб вона мала час зробити розпорядження щодо виховання її трирічної дитини. Вибух, за який вона відповідальна, — хоч це був непередбачений „нещасливий випадок", — стався, як відомо, 6-го березня 1970 року й зрівняв цілий „Товнгавз" її батьків на вулиці 11-ій Вест, число 18, в Мангеттені, Н. Й. На щастя, там залишилися невибухлі 66 інших бомб і сім фунтів динаміту, бо в іншому разі лягло б у руїнах один або більше кварталів міста. К. Вілкерсон сподівалася прощення, але суддя, хоч уважає її вже більше не небезпечною для оточення, з огляду на серйозність всіх минулих подій не міг не дати їй пару років тюрми.

ДОРАДНИК КАНДИДАТА НА ПРЕЗИДЕНТА Рональда Реґена, Ричард Аллен, якого передбачували бачити на становищі Збіґнєва Бжезінського, мусів в четвер, 30-го жовтня, зрезиґнувати зі свого посту у передвиборчому комітеті Реґена через зикиди, друковані настирливо в пресі, що він використав свої посади при Адміністрації Ніксона для власних матеріяльних зисків. Аллен, який був головним дорадником Реґена в міжнародних справах, є відомим знавцем цих справ і фінансовим консультантом міжнародних фінансових установ. Його негайне уступлення не означає, що він визнав свою провину, а продиктоване тим, щоб не пошкодити Реґенові в цих останніх днях перед виборами.

В Торонто НТШ влаштувало вечір доповідей

Торонто, Канада (Б. С.) — У рамках діяльности Наукового Товариства ім. Шевченка в Канаді працює Комісія українознавчих дослідів, очолена д-р Олександрою Копач. Комісія досліджує джерельні матеріяли з ділянок літературознавства історії та археології. Кожного року Комісія організує наукові сесії, на яких члени Комісії, або запрошені гості, читають свої праці.

У неділю, 26-го жовтня ц. р., відбулася сесія, присвячена літературознавчим проблемам. Сесію відкрив голова НТШ Канади д-р Богдан Стебельський, покликавши голову Комісії д-р Копач, провадити сесію. Д-р Копач познайомила слухачів із доповідачами.

Доповіді читали: мгр Юлія Войчишин — „Деякі аспекти мовостилю Євгена Маланюка" та мгр Аріядна Стебельська — „Воля і рабство в драматургії Лесі Українки".

ГОЛЯНДСЬКИЙ МІЛЬЙОНЕР ПІТЕР МЕНТЕН, засуджений недавно втретє на 10 років в'язниці за доконані ним злочини під час Другої світової війни на території Польщі і Західньої України, мусить заплатити біржовій компанії 265,000 долярів за те, що він ще перед засудом заініціював був великий випродаж образів, який ніколи не відбувся, але компанія була наражена на великі страти у зв'язку з підготовою до такої випродажі. Згадуючи про цей, здавалося б дрібний випадок, світова, а зокрема совєтська преса, знову пригадала світові про доконані Ментеном злочини у східньоевропейських країнах.

ОПТИМІСТИЧНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РАПОРТ видано статистичними федеральними аґенціями про зріст у вересні на 2,4 відсотки індексу, який передбачає напрямок економіки на майбутнє в Америці. Цей індекс ліпший за будь-які передбачення фахівців і означає, — кажуть аналісти, — що оздоровлення економіки країни є „не за горами".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper (SECD 530-420) published daily exept Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає

Передплата на рік — $30.00, на півроку — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65¢ міс. За кожну зміну адреси — 50¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

„Демократизація" комунізму?

Центральний комітет Компартії Польщі — 116 його повноправних членів і 128 „кандидатів", радив протягом 20-ти годин і вирішив: 1) перевести різні реформи нібн в дусі демократії і 2) викинути з Компартії шістьох членів, між ними члена Політбюра, відповідального за пропаганду. Це відома практика у комуністичній системі, що інформацію і пропаганду ведуть не по лінії існуючої правди, а по лінії бажань зверхників, щоб звідомлення подобалися. Ясно, що це була велика несподіванка для всієї комуністичної верхівки у Польщі, коли в серпні ц.р. вибухли робітничі страйки, які потрясли всією не тільки економічною, але й політичною структурою Польщі.

Едвард Ґєрек, наступник Владислава Ґомулки, який провалився також у наслідок робітничих страйків, дістав серцеву атаку — невідомо, чи дипломатичну чи дійсну. Але отой пленум ЦК Компартії не зайняв ніякого становища до „помилок" Ґєрека, бо, мовляв, він хворий. Наступником Ґєрека став Станіслав Каня, шеф поліції і політрук армії, який спротивився порадам, щоб робітничий страйк здавити поліцією і військом. Каня буцімто мав заявити, що страйковий рух у серпні ц.р. — це не випадковий чи спорадичний відрух „бунтарів", а вияв масових настроїв і тому треба шукати компромісу. Тому 31-го серпня уряд і робітничий провід склали компромісову угоду, найважливішою точкою якої було дозволення на творення робітничих спілок, незалежних і не контрольованих партією. Таку першу спілку зареєстровано вже у суді у Варшаві і вписалося туди вже три мільйони робітників: це більше, як усі члени польської компартії. У наслідок того, уряд був змушений розпустити офіційні спілки — нечуваний досі в комуністичному світі крок.

Але уряд не спішиться з виконанням інших обіцяних поступок, головно — щодо права користуватися пресою, радіо і телевізією без партійної контролі. І тому на знак протесту проти невиконання ще угоди з 31-го серпня — робітничий провід проголосив одногодинний демонстраційний страйк. В означену годину зачинилися двері в усіх крамницях у цілій Польщі, зупинилися автобуси, припинилася праця в усіх фабриках і установах. Польський нарід ще раз доказав, що коли він у власній державі — за шляхетської Польщі аж до розподілів у другій половині XVIII сторіччя і у відродженій державі 1919 1939 років, коли у власній незалежній державі він править погано, то в опозиції супроти займання є неперевершений. В опозиції, в неволі, поляки виявляють свій державний, не національний, патріотизм, — думають і діють за державницькими категоріями, і в цьому їхня сила.

Вони проявили тепер цю свою силу, але перший секретар Компартії Польщі Теодор Каня, хоча дістав довір'я від згаданого пленуму партійного ЦК, ходить як по линві над прірвою, або радше подібний до потопельника, що хапається бритви, як рятунку. Бо з одного боку він і всі його земляки здають собі справу, що Польща є у „сфері впливів", чи пак під зверхнім володінням Москви, — з другого боку свідомий, що польський нарід із робітничою верствою у проводі не хоче і не може стерпіти системи, яка царила за слухняного Москві Ґомулки і Ґєрека.

Але чи взагалі у практиці можливе збереження комуністичної системи з підлеглістю Москві поруч із такими реформами , як вибір членів Президії Політбюра тайним голосуванням і скасування партійної цензури? Адже чеський Александер Дубчек теж нічого іншого не хотів, як тільки „комунізму з людським обличчям". І дочекався совєтської окупації, в якій чехо-словацький уряд є маріонеткою.

Отож серпневі страйки у Польщі насправді не закінчилися угодою з варшавським комуністичним урядом — це процес глибший і на дальшу мету. Москва очевидячки покищо не квапиться з пристосуванням „доктрини Брежнєва" до Польщі: що, мовляв, треба поспішати рятувати загрожену там комуністичну систему правління — військом, танками і скорострілами. Це була б надто ризикована і небезпечна операція, коли треба зберігати за собою Афганістан, — коли ведеться війну за нафтовий басейн в обширі Перської затоки, і коли комуністичний режим зненавиджений не в одній тільки Польщі.

Тому кремлівські правителі покищо придивляються, як далеко дійдуть реформи, заповіджені новим комуністичним диктатором, який заповідає „демократизацію" поруч із льояльністю супроти Москви. Чи одно не виключає другого?!

ХОЧУТЬ ДЕПОРТУВАТИ ДО РУМУНІЇ румунського православного єпископа з Детройту, який приховав, дістаючи горожанські папери, від іміграційних властей ЗСА своє минуле симпатика чи навіть співробітника нацистів, а навіть мав начебто бути коляборантом і лідером „Залізної ґвардії", організації румунської молоді з сильним антисемітським забарвленням в роках 1934-1941. Єпископ Валеріян Тріфа повернув властям свій американський паспорт і його чекає депортація.

Мирослав Семчишин

ПРО КУЛЬТУРУ І ПОЛІТИКУ

Під таким заголовком появилась редакційна стаття у „Свободі", ч.209, за 30-те вересня, а її тон- спрямування і арґументація викликає ряд міркувань, а то й деяких застережень. Тон статті-аподиктичний, а спрямовування—це своєрідний апель до кращої і інтенсивнішої-репрезентативної культурної дії, мовляв, у порівнянні з нашими сусідами (мається на увазі еміґрацію польську і російську, а теж частинно жидівську) — ми далеко позаду. Чи справді воно так є?

На марґінесі цієї одної статті можна б написати дві-три чи більше їх і подискутувати над цими твердженнями. В цій короткій статті обмежимось до завважень найбільше сутніх, розглянемо деякі заторкнені справи з дещо іншого боку.

Вповні погоджуємось з поглядом, що культурні процеси повинні домінувати над політичними, бо ці перші творять клімат, підґрунтя для других - для політичної дії. Але це тільки теза-не аксіома! Бо не завжди її можна пристосувати до кожного суспільства. Інакше вона здійснюється у державних народів, а інакше в бездержавних. У цих перших всяка політична дія здійснюється заходами зорганізованого державного апарату, у цих других — бездержавних дістає інше забарвлення: вона здана на гру різних політичних чи вузькопартійних сил, які зумовлюють її хід, неґуючи власне культурними передпосилками і вартостями культурного аспекту. А втім всяка культурна дія проходить залежно від різних процесів, імманентних для даного суспільства на даному історичному відтинку і є передусім продуктом духовости народу (чи національної групи), в той час, коли всяка політика це перш усього „мистецтво можливого" і не завжди вдале експериментування у пошуках найкращої розв'язки. Очевидна річ, маємо тут до діла з цілим рядом зумовлень, бо велику ролю відіграють тут міжнародні суспільні, економічні й інші чинники, від яких дуже багато залежить, так культурна як і політична дія даної збірноти.

Воно дуже легко пригадувати і ставити за приклад культурний процес Франції другої половини XVIII сторіччя, що його результатом була велика Французька революція, але ледве чи можна цей приклад узагальнювати, а в нашому випадку аплікувати його до наших ситуацій. Так же само не можна порівнювати того, що діялось у Франції чи царській Росії тому 100 чи 200 років з сьогоднішніми часами. А втім історія ставання-розвитку та реальних досягнень чи то політичної, чи культурної дії кожного народу мала і має свій специфічний клімат, своє собі тільки типове підґрунтя. А що вже й говорити про т. зв. міжнародну коньюнктуру й інші чинники, які інколи гальмують і політичні аспірації і утруднюють культурну дію. Важко погодитись теж із твердженням, мовляв, у культурному житті у нас (тобто українців на поселенні) „очевидний занепад", бо все що у нас діється на цьому відтинку це тільки спорадичні прояви і події, а не „текучий і зростаючий потік". Нам треба усвідомити собі, що українська діяспора-це саме той вимушений історичними і політичними подіями комплекс українських культурних сил, що вимушені жити і розвиватись у розсіянні, серед моря чужих асиміляційних впливів. Все це, що в культурному аспекті твориться у нас в ЗСА, Канаді чи в Европі, чи на інших континентах українського поселення зумовлене різними обставинами і потребами даної спільноти і воно має собівартість.

Отже, маємо тут до діла саме з „потоками" культурної дії (більшої чи меншої динаміки), які остаточно вливаються в одне українське річище.

Отже, не можна іґнорувати скажім фрагментарности культурної дії української спільноти на поселеннях, яка в міру своїх інтелектуальних чи мистецьких сил, творить в даних умовинах все те, на що вона спроможна. Має свій культурний профіль культурна дія української спільноти Европи, інший профіль має вона в ЗСА, а інший в Канаді. Але в своїй синтезі це один потік — одне прямування і одна ціль. Прикладів на це чимало. Взяти хоч би відтинок української вільної науки, репрезентований европейським УВУ, українськими катедрами і Науковим Інститутом Гарварду, чи Українським Науковим Інститутом Канади, не кажучи вже про такі заслужені інституції науки, як: НТШ УВАН, Українське Історичне Т-во і цілу мережу інших товариств чи організацій. Чи це все не досягнення? Порівняти хоч би з довоєнними часами, коли вільну українську науку репрезентувала тільки українська еміґрація у Західній Европі з кількома науковими інститутами і двома чи трьома вищими школами. А що вже говорити про кілька сотень кадрів українських інтелектуалів, що мають можливість працювати професійно в американських чи канадських університетах. Все це разом взяте є теж велика культурна дія.

А якщо мова про літературу, над якою уболіває згадана стаття, мовляв, немає в нас великих творів, на світову міру, то ця справа вимагала б окремого розгляду. Що і коли та в яких умовинах написали українські літератори і що з цього можна б закваліфікувати як „велику літературу". Українські автори ще не здобули світової сцени, чи міжнародного визнання. І це правда. Але такі твори є, тільки міжнародна літературна

(Закінчення на стор. 4)

Павло Лопата

ВИЗНАЧНИЙ МИСТЕЦЬ-ГРАФІК

Українська графіка чи оформлення різних книжок та журналів взагалі залишається поза увагою мистецтвознавців. А тут варто було б підкреслити, що ці різні численні матеріяли є такі цікаві, що заслуговують на велику увагу. Безустанний розвиток усіх видів мистецтва знайшов широкі дороги досягнень, а книжкова й журнальна графіка зокрема. Ілюстровані журнали в Україні переважно були розраховані на сільського читача у так званих „Просвітах". Зате їхнє оформлення в основному складалося з жанрових натурально зображених рисунків та мотивів українського народного орнаменту. Під кінець XIX та на початок XX століть усі графіки прагнули зробити свою продукцію привабливою та цікавою не лише змістом, а й зовнішнім виглядом. У найбільші мистецько-графічні досягнення зараховується Юрій Нарбут, який, один з тих прагнучих, знайшов свій власний оригінальний графічний стиль — нарбутівський.

Роки праці

Народився Ю. Нарбут у 1880 році на хуторі біля Глухова, що й звався „Нарбутівка", тепер Сумської области на Чернігівщині, де й прожив своє дитинство. Закінчивши успішно початкові навчання, він вступає в середню гімназію в рідному Глухові, де своїм хистом графічних рисунків звертає на себе велику увагу вчителя. Уже тут він випробовує свої сили графічно відтворити головні постаті з твору „Енеїда" І. Котляревського. Батько Нарбута не погоджується з його мистецькими осягами, нарікає на нього, але наперекір усьому, син покидає рідну землю й в 1899 році вирушає в Петербурґ. Тут находиться Академія Мистецтва, в яку з допомогою російського маляра-графіка І. Білібіна приймають молодого юнака. Тут також Ю. Нарбут став улюбленим студентом Білібіна, який високо оцінив його талант й за короткий час в 1900 році, вони разом графічно оформлюють казку „Василівна прекрасна". Далі слідують такі ілюстрації до казок як: „Горошеня", „Снігуронька", „Кирило Кожем'яка" та інші, всі з 1903-го року, що їх художник оформив самостійно.

Білібін рекомендує Нарбута російським видавцям різних журналів, у яких перші сторінки прикрашають різні цікаві композиції ,— робота Ю. Нарбута. Тільки так молодий мистець себе популяризує і матеріяльно забезпечує. В 1908 році нарешті сповняється його мрія. Він виїжджає до Мюнхену, де в короткому часі знайомиться з творчістю західньоевропейських мистців і старанно вивчає їхні принципи та нові художньо-стилістичні засоби. Аж тут в студії визначного словацького графіка Ашбе завершує своє знання і по двох роках тамошнього перебування Юрій Нарбут повертається у Петербурґ. І знову він тут працює, як зрілий ілюстратор деяких книжок: байки І. Крилова (1910-12), казки Андерсена „Соловейко" (1912), над обробкою різних плякатів і оформлення журналів. Тепер він зауважує наскільки відрізняється його стиль від стилю Білібіна.

Найбільш здібним і талановитим графіком виказується Ю. Нарбут після революційних років. Уже в 1917 році він повертається в Україну, де свідомий свого походження, стає великим патріотом. У цьому часі він створює багато висохудожніх оформлень до літературних журналів і знову та знову продовжує працювати над ілюстраціями вже складніших композицій до поеми І. П. Котляревського „Енеїда". Юрій Нарбут графічно ілюструє „Український Буквар", це найбільш його обдумана робота, що її він почав ще в Петербурзі і працював над нею аж до кінця свого життя. Лаконічність і чіткість рисунку, простота у мотивах та народність у графічних образах, багатство фантазії і завершення композиційного твору — це якраз властиві риси художника в „Українському Букварі". Тут він показав усі сили свого таланту. У цей час журнальні друкарні шукають за друкарськими орнаментами, рисованими шрифтами з використанням емблематики та сюжетних мотивів, часто зі зображенням людини. Такі графічні принципи сповняє тільки один Юрій Нарбут. Визначне місце в творчості мистця займають портретні одиниці, виконані з натури, як, наприклад: декілька зображень мітичного Луки Грабуздова (1918), та зокрема „Родина художника" (1920). До найкращих праць художника належать проєкти української поштової марки (1918), малюнки для паперових грошей та державний герб УНР.

Ю. Нарбут вперше не лише в Україні, а й у Росії пов'язує роботи графіка безпосередньо з видавництвом. Неабияку ролю він відіграє як адміністратор і ректор в Українській Академії Мистецтв у Києві. Водночас багато працює як художник: обкладинки жур-

(Закінчення на стор. 4)

Михайло Бойко

ГЛЯНЬМО В СВІТ

(2)

В ефекті ми й дальше залишаємося для зовнішнього світу дуже маленькими братами „старшого брата".

Для потвердження сказаного— кілька характеристичних прикладів: в зустрічі з чужинцем назвіть себе українцем, то дуже часто співрозмовець прямо не знає, хто ви такий, а частіше „більш освідомлений" з приємною усмішкою ущасливить вас компліментом „А, то ви русский". Або: відбуваючи прогулянку по Царгороді загляньте до історії Туреччини, або запитайте провідника турецької групи, а довідаєтеся, що Роксоляна, незвичайно мудра та проворна жінка славетного султана Сулеймана І, до якої ще й тепер ставляться з великою пошаною була „дочкою руского" (розумій: російського) священика з Рогатина.

Чи вкінці: зачніть розмову на православнім Сході про нашу Церкву, а мало знайдете таких, щоби чули про її минуле чи сучасні терпіння, а коли десь трапиться хтось, що „визнається в справі", то він так і зачне переконувати вас, що обидві українські Церкви (Католицька і Православна) це ніщо інше, як політична затія проти щасливого братнього співжиття обох слов'янських народів.

Правдою є, що наші науковці у вільному світі стараються на науковому рівні справляти ці вікові, шкідливі упередження (і треба признати, що в короткому часі вони багато зробили в тому напрямі), але їх засяг обмежений до наукового світу, тому в ширшому колі слово повинно бути за нашим освідомленим загалом.

Як це реалізувати?

Передусім належить усвідомити собі, що, як казав один знаний виховник, подорож вп'ятеро більше дає людині як читання хосенної книжки, отже консеквентно навчімся подорожувати.

Щоби подорож принесла користь як особисту, так і загальну, треба до неї належно теоретично подготовитися, значить познайомитися із історією даної країни, її культурою і т.д. Тоді ніхто не проходитиме попри славні пам'ятки культури без зацікавлення, мовляв, всюди камінь є лише... каменем. З другого боку навіть побіжне знання характеристичних цінностей даного народу нам здобуває його прихильність. Прикладом цього можуть послужити спритні американські політикани, які, щоби здобути наші голоси, заучують кілька українських слів, і тими, як часто в немилосердний спосіб, перекрученими словами хитрий промовець здобуває наші чутливі серця, а для нього голоси.

Друга справа не меншої ваги: не будьмо пасивними мандрівниками. Засвоєне передтим теоретичне знання використовуймо для нав'язання першого контакту з принагідним оточенням. В той спосіб без особливих зусиль зможемо пережити приємні хвилини, побільшити своє знання та провести загально освідомлюючу працю. Якщо нам приходиться користати з послуг провідників, пам'ятаймо, що це в загальному студенти високих шкіл, значить люди, які вже тепер мають до діла зі ширшим колом осіб, а в будучому займуть відповідальні становища.

І вкінці ще один момент, на який у нас майже ніхто не звертає увагу. Для закріплення ближчого знайомства та зацікавлення нашими справами варто мати якісь маленькі сувеніри. Пам'ятаючи про повинність нашого , „амбасадорства", добру прислугу можуть робити інформаційні (не пропаґандивні!) брошурки, памфлети, жетони і т.п.

Залишена дрібна пам'ятка може на довгі роки додатньо впливати на обдарованих та колись їм пригадувати принагідно почуте. Нехай прикладом для нас будуть американські бізнесмени, які завсіди мають свої візитівки, що ними обдаровують принагідних гостей.

Остання, незвичайного значення, заввага: дуже часто в нашій пресі можна стрінути алярмуючі запити: „Де наша молодь?" Я смію відповісти: там де її суспільство, а передусім там, куди її унапрямили батьки. Наша (як і зрештою вся) молодь з природи є ідеалістично наставлена до життя — треба тільки вміти той ідеалізм вміло піддержати та відповідно спрямувати. Нав'язуючи до сьогоднішньої теми, треба сказати, що молодше покоління, маючи до того всі дані, могло б багато осягнути, тому до плекання тих цінностей — пізнавання світу та інформацій про нас — треба її заохочувати (не наказувати!).

Справедливість вимагає, щоб цю мозольну працю нашого наукового чинника загал належно оцінив, а вислід тієї праці себто „нашу правду" сам пізнав та поширював її серед не-українців.

Коли сьогодні під впливом оточення й серед нас більшає число подорожуючих, то в тому напрямку повинна бути правильна девіза: подорожуймо — і то якнайбільше, але подорожуймо мудро і корисно!

З господарського життя

Спекулянти цукром побоюються, що незабаром повториться історія з цінами на цукор з 1974 року. Завдяки маніпуляціям великих спекулянтських світових консорціюмів, їм удалося використати тодішній попит на цукор на світових ринках до такої міри, що в короткому часі ціни на цукор підскочили з 15 центів за фунт на 66 центів. Одначе, після того, як великі спекулянти коштом малих зискали величезні прибутки, фунт цукру впав до попередньої ціни. Тепер, як виглядає, повторюється та сама історія. Під кінець минулого року ціна фунта цукру на світових ринках була приблизно 14 центів. Тепер вона підскочила до 45 центів, і звідусіль напливають інформації про великі недороби. Наскільки ці інформації правдиві — невідомо, але ціна на цукор йде вгору. В спекулянтській розгрі на цукровій біржі беруть участь і совєтські спекулянти, очевидно, на користь СССР. Вже від довшого часу на цукровому ринку оперують совєтські купці, які закуповують, або вдають, що закуповують, великі кількости цукру. Вістки з СССР також підбивають ціни: ще дотепер невідомо, які були цьогорічні цукрові „жнива", а з інших республік прийшли інформації, що морози пошкодили збір цукрових буряків. Куба — найбільший світовий експортер, зменшила свій експорт, мотивуючи це недобором.

Бразилія була дотепер одним із головних відборців нафтової ропи, і її перерібку з Іраку. Тепер, наслідком збомблення іракських рафінерій іранськими бомбовиками, головні іракські рафінерії виведені з ладу. І тому іракські чинники звернулися до Бразилії з пропозицією, щоб вона переробляла Іракові якнайбільше ропи на бензину та інші деривати. Перетворені продукти за відповідну ціну повертатимуться до Іраку. Бразилії ця пропозиція відповідає, але це дещо ускладнює недавнє рішення перебудувати всі мотори внутрішнього згорювання (автомашини, мотори в електрівнях тощо) на газоголь і алкоголь. Таке переставлювання вимагає великих інвестицій у перебудову моторів і побудову дестилярень для газоголю і моторового алкоголю. Коли прийнято рішення і розпочато широкозакроєну працю у тому напрямі, прийшла пропозиція від Іраку.

Від довгих років в ЗСА була дискусія про потребу дереґуляції різних ділянок промислу, розв'язання одних реґуляційних комісій, а обмеження в правах других. Як правило, ці комісії стали інструментом політики промислів, які вони мали контролювати й реґулювати. Противники дереґуляції цифрами доказували, що наслідки дереґуляції будуть катастрофічні. Секретар комунікації за президента Форда Вілліям Колмен впевняв Форда, що дереґуляція летунських ліній закінчиться загальним хаосом у країні і відмовляв президента від підписання того закону. Президент Форд, вислухавши це пророцтво, холоднокровно заявив: „Принаймні хоч цей один закон буде мати якісь наслідки". Запроваджена дереґуляція цивільного летунства принесла різні значні користі і для здоров'я промислу і для консументів. Тепер на черзі дереґуляція автотранспорту, банківництва, природного ґазу, залізниць тощо. Всі вони заповідали малощо не кінець світа наслідком дереґуляції, а після дереґуляції працюють краще, бо зросла конкуренція, постали нормальні умови й виеліміновано всі незаслужені привілеї.

Канадська Рада в справах збіжжя стурбована американсько-китайським договором про постійний масивний закуп КНР американської пшениці. Від 1975 року Рада, яка веде всю торгівлю канадської пшениці на велику скалю, продавала Китаєві щорічно коло чотирьох мільйонів метричних тонн пшениці. Ще на три роки вона має договір із Китаєм на постачання коло 3,5 мільйона метричних тонн річно. Але що далі? — запитують відповідальні канадські чинники. Останніми днями, після підписання згаданого китайсько-американського договору про продаж пшениці, канадські чинники почали дискутувати про можливість підписання договору — достави мільйонів тонн пшениці Москві, не зважаючи на американське embarго, з яким дотепер канадці солідаризувалися.

Міська управа міста Цюріху в Швайцарії вирішила коштом 211,000 долярів урухомити й утримувати „Центр для молоді". Добилася цього молодь, яка ціле літо демонструвала по вулицях Цюріху, здебільшого по славній Бангофштрассе, де містяться централі фінансових установ країни й світу. Молодь протестувала під гаслом „Їм усе, а нам нічого", бо місто вирішило видати мільйони долярів на відновлення будинку опери, інші мільйони на інші потрібні проєкти, а молоді відібрано будинок *колишньої фабрики, де вони гуртувалися.* Тепер цей будинок буде влаштований коштом міста як „Центр молоді".

У понеділок, 20-го жовтня, працівник паризької біржі знайшов добре заховану п'ятикілову бомбу. Завдяки цьому біржа уникнула руїни, бо бомбу в останній хвилині, — п'ять хвилин перед вибухом, вдалося розладувати. В середу, 22-го жовтня, якийсь чоловік потелефонував до адміністрації біржі і заявив від імени організації „Чорний лад", що саме ця організація підложила знайдену бомбу, та що в будинку знову заложено бомбу. Цим разом бомби не знайдено, але коли в четвер знову отримано телефонічне повідомлення про бомбу в будинку біржі, людей негайно евакуйовано, а будинок знову замкнено. Банкіри й маклери запротестували публічно проти цього, мотивуючи свій протест денними втратами понад 230,000 долярів. Тоді речник „Чорного ладу" знову телефонічно передав, що, власне, тому вони плянують і надалі підкладати під біржу бомби.

Дописи з життя громад, установ, організацій чи осіб мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками й писати розбірливо. Дописи слід надсилати до десяти днів після відбуття даної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи й правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища, не скорочуючи їх. У випадку англійських імен чи назв треба дати в дужках і їх.

УРЯД САВДІЙСЬКОЇ АРАБІЇ НАДІСЛАВ ДО Вашінгтону пересторогу, що він купуватиме бойові літаки в інших країнах, якщо президент Картер, який тимчасово здержав продаж джетових літаків типу Ф-15 для Савдійської Арабії, не відкличе негайно свого рішення. Як відомо, президент Картер заявив в кінці минулого тижня, що Савдійська Арабія не зможе закупити в ЗСА стільки літаків і ракет скільки вона хоче, бо існує, мовляв загроза балянсу сил на Близькому Сході. Деякі арабські чинники заявили, що цією заявою Картер хотів прихилити в свою користь жидівські голоси. Савдійська Арабія заявила, що вона чекатиме до президентських виборів, а потім прийме остаточне рішення, бо американські внутрішні справи могли бути причиною такої заяви Уряду ЗСА.

Вісті з Бавнд Бруку

ПОШИРЕНЕ ЗАСІДАННЯ КОНСИСТОРІЇ

На запрошення Владики Митрополита Мстислава 16-го жовтня відбулося в митрополичій резиденції поширене засідання Консисторії, участь в якому, крім Митрополита Мстислава і Архиєпископа Марка та членів Консисторії, взяли ще й члени контрольної комісії та будівельного комітету. Було обговорено цілий ряд справ із біжучого життя нашої Церкви. Окрему увагу було приділено виясненню причин спізнення закінчення будови Дому Української Культури. Керуючому будовою інженерові доручено спорядити до 1-го листопада докладне справоздання про стан будови і подати на письмі причини спізнення із закінченням будови. При цій нагоді устійнено, що річна бюджетна сесія Ради Митрополії відбудеться у першій половині лютого 1981 року. На цій сесії Рада Митрополії устійнить дату відбуття X Собору УПЦеркви в ЗСА.

ЧЕРГОВИЙ ЗДОБУТОК КАТЕДРИ СВ. ВОЛОДИМИРА У ПАРМІ

У неділю, 19-го жовтня, катедральна громада св. Володимира у Пармі в Огайо пережила свій черговий радісний день: того дня настоятель катедри митроф. прот. Степан Ганкевич довершив посвячення добудованої у цьому році катедральної залі (збудовано сцену і необхідні при ній приміщення). Сослужив о. С. Ганкевичу настоятель церкви Успіння Пресвятої Богородиці в Лорейні, Огайо, прот. М. Михайлюк. Цю радісну в житті парафії подію мав звеличити Митрополит Мстислав та, на жаль, літак, яким мав прилетіти Владика з Нюарку до Клівленду, був в останню хвилину відкликаний через неполадки в моторі, і Владика змушений був повернутись до Бавнд Бруку.

На телефонічне прохання Владики о. С. Ганкевич передав присутнім на урочистості архиєрейське благословення та побажання дальших успіхів у житті і праці цієї зразкової і однієї із найбільших числом членів наших парафій в ЗСА.

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Приятелями, що в п'ятницю, 31-го жовтня 1980 року, упокоїлась в Бозі, наша Найдорожча

ДОНЯ, МАМА І СЕСТРА

бл. п.

ІРЕНА ЛЕВИЦЬКА
з дому ДЕНИСИК

Горем прибиті:

МАРІЯ ДЕНИСИК — мама
МАРУСЯ ЛЕВИЦЬКА — доня
БОГДАН ДЕНИСИК — брат з дружиною ГАЛЕЮ і дітьми ДАНЕЮ і АДЬОЮ
ОЛЕГ ДЕНИСИК — брат з дружиною НУСЕЮ
Ближча і дальша Родина в ЗСА і в Україні

ПАНАХИДА у вівторок, 4-го листопада 1980 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні П. Яреми, 129 East 7th Street, New York, N.Y.

ПОХОРОН в середу, ранком, 5-го листопада 1980 року, з того ж похоронного заведення на український православний цвинтар св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.

В КАНАДІ РОЗГОРІЛАСЯ БОРОТЬБА МІЖ центральним урядом в Оттаві і провінцією Альберта, яка скаржиться, що федеральний уряд хоче перехопити контролю над провінційними джерелами нафти і природнього газу. Прем'єр-міністер Альберти Пітер Логгід заявив кореспондентам, що він внесе скаргу до парляменту і змагатиметься за права провінції у вирішуванні внутрішніх справ і економіки.

У пам'ять

сл. п.

МАРІЇ ГІРНЯК

щирої Приятельки нашої родини, замість квітів на її свіжу могилу на Патріярший Фонд
75.00 долярів зложили:
І. і Р. ЧОЛГАНИ, Я. і В. КРИШТАЛЬСЬКІ, Б. і Д. БУДНІ

У Зоряне Царство Духа Предків Наших,
відійшов 30-го жовтня 10980 року Дажбожого,
Побратим наш, Вірний Визнавець Рідної Української Національної Віри,
утвердженої в науці Учителя-Пророка
ЛЕВА СИЛЕНКА,
ініціятор і фундатор видавничого фонду РУНВіри, син землі волинської

інженер

ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ ОЛІЙНИК

Народжений 28-го липня 10899 року.

ПОХОВАНИЙ за обрядом Рідної Віри в СВЯОРПІ (Святині Оріянської Пам'яті), в Спрінґ Ґлен, Н. Й.

Прощай Побратиме, прощай Побратиме,
Величний і рідний прощай,
Дажбог твою душу завжди берегтиме
І дасть їй безсмертя і рай.

Прощай Побратиме, ідеш ти до Оря,
Ідеш ти до матері Лель,
Немає ні смутку, немає ні горя
У храмі небесних осель.

Прощай Побратиме, і днини, і ночі,
Не будуть тривожить тебе,
Поглянь, проглавляють заплакані очі,
Життя трудівниче твоє.

Прощай Побратиме, в Дажбожі заграви
Промінням полинула вість,
Що йдеш ти до предків великої слави,
Як син їхній — праведний гість.

Прощай Побратиме, прощай Побратиме,
Величний і рідний прощай,
Дажбог твою душу завжди берегтиме
І дасть їй безсмертя і рай.

Дружина — ВАРВАРА
Брат — ФЕДІР
Ближча і дальша Родина в Україні
та РІДНОВІРИ СТАНИЦІ ім. Т. ШЕВЧЕНКА
в Ню Йорку

Про культуру...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

опінія ще нас не визнає в такій мірі як це діється, наприклад, з творами російських письменників (і тих, що в Совєтському Союзі і тих, що на поселенні), які без уваги на їх мистецьку вартість привертають загальну увагу і стають предметом аналізи і студій. Ми з нашою літературою все ще на других чи третіх рейках. Навіть для такої багатої в загальнолюдські ідеали літератури українського дисидентського руху, репрезентованої справді визначними талантами, тяжко знайти признання і розголос, а в той сам час польська чи російська емігрантська не тільки література але навіть публіцистика швидко здобуває розголос. Бо для ліберально наставлених кіл інтелектуалів чи літераторів (не кажучи вже про політиків) Заходу, — Росія і Польща куди важливіші ніж Україна... Та ніде правди діти, Польща і Росія завжди були на авансцені европейської а втім і світової політики, як історичні потуги" Сходу Европи, а ми все ще в стані здобування світу і його опінії, в стані документування нашої національної підметности і наших аспірацій. І цьому важливому питанню служить власне вся українська культурницька дія діяспори з усім арсеналом своїх вартостей.

На нашу думку, українське повоєнне покоління, яке опинилося поза материком, добре виконало і ще виконує той сам постулят, який видвигає стаття, що політичну дію мусить випереджувати культурна і творити для неї відповідне підсоння. Чи буде той процес культурної дії продовжати молоде нове покоління і в якому маштабі та з якими результатами — покаже майбутність.

Визначний...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

налів заговорили новою мовою, внутрішнє оформлення та кінцівки творять графічно-композиційну й художню цілість. Його чудові заголовки та чіткий зв'язок зображення з текстом вказують на високий рівень професіонального виконання.

Неперевершений майстер

Та розглядом згаданих зразків не вичерпується характеристика тих процесів, якими мистець показався протягом 1917-18 рр. Його робота у ряді видань дає можливість народженню цілого напряму у розвитку української журнальної графіки. З травня 1919 року в Києві почав виходити літературно-мистецький тижневик „Мистецтво". Вже перше його число мало продуману композиційну побудову. Юрій Нарбут починає працювати найбільше над третім числом. І саме відтоді журнал знаходить нове художнє обличчя. З'являється титульний аркуш, в якому шрифт заголовку це — зверху фігура крилатого Пегаса, а під ним, у лівій частині, постать козака-бандуриста — сповнені простоти, тонкого ліризму та динамічности всієї композиції. І тут можна бачити новий крок не лише як розвиток української журнальної графіки, а й принципові зворушення у творчості та осягах самого художника. Використовуючи і трансформуючи мотиви українського мистецтва, Ю. Нарбут створив річ абсолютно оригінальну і відповідну до часу. Дальші числа того самого журналу вражають не тільки майстерністю рисунка, вони означають пошуки нового національного стилю. У всіх своїх творах Нарбут виступав як неперевершений майстер, який встановив на той час, графічну культуру — як художню, так і технічну. Цікаві також заставки і кінцівки інших чисел журналу на початку наступного року, у яких художник використовує образи українських жінок. Це чудові зразки графіки Нарбута на шляху його нових пошукувань. Слід згадати і останню роботу Ю. Нарбута, а це обкладинку до часопису „Дніпропетровський транспорт" (1920). Він вийшов з друку у травні місяці за кілька днів до смерти художника (23-го травня 1920). Це один із шедеврів книжкової графіки, в якому відчуваються його давні роботи ще петербурзького періоду, і нові мотиви.

Зі смертю Ю. Нарбута зростає і значення його роботи. Довгий час його творчість у підсовєтській Україні була під забороною, аж з кінцем 1950 років — частково „реабілітована". Графіка славного художника ще й посьогодні впливає на розвиток сучасної графіки і його нарбутівська школа-це історичний факт, який свідчить про місце і час її існування.

Юрія Нарбута поховано в Києві поблизу могили Лесі Українки, Михайла Коцюбинського та інших найбільших діячів української культури.

У Чікаґо створено „Фонд Оборони В. Половчака"

Чікаґо, Ілл. (Відділ УККА) — Загальновідома справа Володимира Половчака сколихнула докраю не лише українську спільноту, але також все американське суспільство. Якщо для американських засобів масової інформації це здебільшого лише сенсаційна новинка, то для українців, які краще знають суть справи, — це справа національної чести, справа життя або смерти для ще одної української людини.

Це драматичний двобій між неволею і свободою, двобій між московсько-комуністичним варварством і насиллям та стримлінням українського юнака до волі, що символізує переконливо стримління цілого українського народу. Українсько-американська громада як також усі вільні українці одностайно підтримали бажання молодого Володимира залишитися вільною людиною; але це — щойно початок його змагань за волю. Перед молодим Половчаком як і перед патріотичною українською громадою ще довгі місяці, а може і роки всяких судових процесів та можливих махінацій ворожих сил. Якщо навіть вся справа закінчиться успішно, то перед українською спільнотою виринає справа не лише моральної, але теж матеріяльної допомоги молодим Половчакам. Тому й не диво, що як представники засобів інформації, так і судові чинники ставлять питання: чи українська громада приготована до діла, а не лише до словесних декляpацій? Отже, для успішного ведення судових дій, як теж для пізнішого матеріяльного забезпечення Володимира і його сестри, вже потрібні, а ще більше будуть потрібні в майбутньому фінансові засоби.

З ініціятиви та під протекторатом Іллінойського Відділу Українського Конґресового Комітету Америки, створено в Чікаґо „Фонд Оборони Володимира Половчака". Завданням тої загально-громадської, безконфесійної і безпартійної установи є мобілізація і збірка фондів на цю ціль та розподіл тих фондів згідно з потребами. Тому що справа Володимира Половчака не є лише місцевою, але загально-українською справою, заряд названого фонду вирішив звернутися до українсько-американських центральних допомогових і громадських установ, таких як УККА і ЗУДАК-у, з проханням про піддержку і співпрацю.

Докажім свою національну зрілість і стійкість ділом, вплачуючи негайно відповідну суму на „Фонд Оборони Володимира Половчака" на нововідкриті окремі конта в українських щадницях „Певність" і „Самопоміч" в Чікаґо.

„Фондом Оборони Володимира Половчака" завідують: о. протопресвітер Федір Білецький, з парафії св. Володимира; о. митрат Маріян Бутринський, з парафії свв. Володимира і Ольги; пастор Олекса Гарбузюк, з Українського Євангельсько-Баптистського Об'єднання; інж. Дмитро Григорчук з ЦУКА; інж. Іван Деркач з Т-ва Купців, Професіоналістів і Промисловців; о. прелат Петро Леськів з парафії св. Миколая; дир. Роман Мицик з каси „Самопоміч"; д-р Павло Надзікевич зі щадниці „Певність"; д-р Мирослав Харкевич, голова філії УККА.

Правним дорадником фонду є д-р Юліян Куляс.

ВЕҐЕТАРІЯНЦІ Й МЕШКАНЦІ ОРІЄНТУ, ДЕ споживається мало м'яса, мають тенденцію мати нижчий рівень холестеролю в крові, як жителі Заходу, де споживається багато м'яса, жирів і білків, — спостерегли науковці, які пов'язують ці знайдення з рослиною соєю. В їжі східніх людей є чимало страв зі складником — соєю, а вона з загадкової причини має властивість знижувати рівень холестеролю в людей, які її споживають. Досліди були переведені на 127 особах, які мали родинний нахил до високого рівня холестеролю, і в кожному випадку помітна була зміна на краще. Тепер англійський медичний журнал „Лансет" помістив рапорт про сою, яка зменшує і холестероль і через те кількість серцевих випадків і смертей. Автори рапорту закликають людей з високим рівнем холестеролю в крові споживати сойову дієту, якщо традиційно дієта для зменшення холестеролю досі не дала їм полегші.

Відзначено ...

(Закінчення зі стор. 1)

Інж. П. Лимаренко привітав родину Президента і відчитав листа від теперішнього Президента УНР Миколи Лівицького. Потім д-р Р. Богатюк вручив д-рові Ігореві Витвицькому, синові Президента Витвицького, Грамоту і Хрест 60-річчя Відродження Українських Збройних Сил, що їх Уряд УНР надав посмертно Президентові С. Витвицькому.

Постать д-ра Степана Витвицького, як діяча студентських часів, а потім — діяча освітньо-культурного та політичного, насвітлив мгр Іван Скочиляс, колишній довголітній співробітник в адвокатській канцелярії д-ра Витвицького в Дрогобичі

Мистецьку програму виповнили співачка Юлія Шашаровська, відспівавши три пісні при фортепіяновому супроводі піяністки Лідії Бульби, дочка якої Таня є дружиною Андрія Витвицького, внука Президента. Маєстро В. Шашаровський прочитав монтаж з віршів Святослава Караванського й інших поетів із закликами до боротьби і витривалости за національно-державні ідеї та людські свободи.

Привіти від Представництв ДЦ УНР з Англії і Канади відчитав інж. Лимаренко, а потім Владика Марко передав привітання від Митрополита Мстислава та закликав до витривалости у теперішньому часі на всіх ділянках нашого життя-буття у вільному світі.

Дуже цікавою була розповідь сина Президента д-ра Ігоря Витвицького про рід Витвицьких і про Батька, який своєю діяльністю цей рід прославив та увіковічнив, бувши обраним Президентом УНР.

Розповідь про Батька закінчив д-р І. Витвицький подякою Представництву ДЦ УНР за відзначення 15-ої річниці смерти світлої пам'яті Президента УНР і за надання Грамоти і Хреста 60-річчя Відродження Українських Збройних Сил, які він, згідно з написом на Грамоті, буде зберігати і передасть нащадкам Витвицьких, щоб вони їх передавали з роду в рід. Рівночасно він подякував всім учасникам поминального обіду, які прибули вшанувати пам'ять його славного Батька і дорогої Матері в 17-ту річницю її смерті.

Полковник М. Ліщинський, уповноважений для справ УНА генералом Павлом Шандруком, доповнив доповідь мгра Скачиляса і розповідь д-ра І. Витвицького згадкою про те, як д-р Витвицький був послом УНДО у Польському соймі, де склав заяву українських послів: "Панове, ми, українці, від вас, поляків, нічого більше не хочемо, лише, щоб ви від нас з наших земель забралися!" Ці слова тодішнього посла д-ра Степана Витвицького у Польському соймі були заявою, що польський уряд на українських землях — це уряд окупаційний і йому немає чого на цих землях бути.

По полковникові М. Ліщинському говорив Олексій Шевченко, представник ОДУМу. Він сказав, що ОДУМ, вшановуючи пам'ять Президента УНР д-ра Витвицького в 15-ту річницю смерти, стоїть і буде стояти на ідеях УНРеспубліки і її Уряду в екзилі.

Потім інж. Лимаренко представив присутнім жертводавця на Фундацію Симона Петлюри, який зложив 1100 долярів, і закінчив імпрезу подякою всім за участь у вшануванні пам'яти Президента д-ра Витвицького і його дружини Меланії. Ці відзначення закінчено відспіванням "Ще не вмерла Україна".

ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ ОСЕРЕДКУ СУМА

Ню Йорк, Н. Й. — В неділю, 14-го грудня ц. р., о год. 4-ій по полудні в авдиторії Фешен інституту при 24-ій вулиці (між 7 і 8 авеню) відбудеться ювілейний концерт з нагоди 30-річчя існування Осередку Спілки Української Молоді Америки у програмі якого виступлять всі мистецькі одиниці: дівочий хор „Жайворонки" під диригентурою проф. Л. Стругацького і акомпаньяменті Соні Шереґ, танцювальний ансамбль „Верховинці" і молоді „Верховинці" під керівництвом Олега і Дарії Гензи, тріо, солісти, музиканти тощо. Новий репертуар і нові строї будуть вперше запрезентовані на цьому концерті. ближчі інформації можна одержати в канцелярії Осередку при 136 2-га авеню у вечірніх годинах.